

Spor ve Felsefe İlişkisi

Relations of Sport and Philosophy

Ersin AFACAN, Mehmet GÖRAL, Gökhan ÇOBANOĞLU

DERLEME

REVIEW

Ersin AFACAN¹
Mehmet GÖRAL²
Gökhan ÇOBANOĞLU²

¹ Celal Bayar Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Doktora Öğrencisi
² Celal Bayar Üniversitesi
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Yazışma Adresi/Correspondence:
Ersin AFACAN
Celal Bayar Üniversitesi
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Manisa, TÜRKİYE/TURKEY
mentorsin@hotmail.com
goralmehmet@hotmail.com
mgcobanoğlu@hotmail.com

Geliş Tarihi/Received: 21/03/2016
Kabul Tarihi/Accepted: 18/04/2016

Özet:

İnsanların ilerlemesi uzmanlaşma gerektirir. Fakat işbölümü yapmış bir toplum akılcı bir felsefesi olmadıkça – bir insan aklını insan olacak şekilde yani kavramsal olacak şekilde eğitmek olan temel prensipler için sağlam bir temel toplumun amacı olmadıkça - yaşayamaz. Bu zorunluluktan filozof ve felsefeci topluma, hukuka, tarihe, fiziğe, metafiziğe, bilgiye, bilime, dine, ahlaka, sanata, siyasete, spora vb. yönelip bu alanların kavramlarını sorgulayarak yeni anlamlar yüklemeye başlamış ve felsefenin; bilim felsefesi, bilgi felsefesi, metafizik, ontoloji, din felsefesi, ahlak felsefesi, sanat felsefesi, tarih felsefesi, siyaset felsefesi ve spor felsefesi gibi alt dalları ortaya çıkmaya başlamıştır.

Günümüzde spor, hızla değişen ve kitle iletişim araçları ile küçülen dünyamızda, insan hayatını ve toplumu etkileyebilecek güce sahip bir olgudur. Böyle bir olgunun felsefe tarafından ele alınması da son derece değerli bir gelişmedir. Dolayısıyla bu çalışmamızda amacımız, sporun felsefenin konusu olma sürecini anlatmaya ve felsefe ile spor arasındaki ilişkinin çeşitli boyutlarını özetlemeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Felsefe, Spor, Spor Felsefesi, Değer, Kültür

Abstract:

Human progress requires conciliation. However, as long as a society, which has a division of labor, does not have a rationalist philosophy – as long as a society does not have the objective of a strong basis for basic principles to train human mind in order to be a human, that is to say, to be a conceptional – it cannot survive. Due to this obligation, philosopher and philosophy teachers addressed to society, law, history, physics, metaphysics, knowledge, science, religion, morality, art, politics, sports and etc., and started to assign new meanings by questioning the concepts in these fields. Thereby, sub-fields of philosophy such as philosophy of science, epistemology, metaphysics, ontology, and philosophy of religion, ethics, and philosophy of art, philosophy of history, philosophy of politics, and philosophy of sport came out.

Nowadays sport, now, is a phenomenon that has the power to affect human life and society in today's world which is changing very fast and is shrinking due to mass media. That such a phenomenon is dealt with philosophy is extremely a significant development. Therefore, in this article, we aimed to explain the process how sport became the subject of philosophy and to summarize various dimensions of relationship between philosophy and sport.

Keywords: Philosophy, Sport, Sport Philosophy, Worth, Culture

Sporun ve spor için felsefi sorgulamanın önem ve ilgisi nedir? Bu uygulamalara dahil olan insan sayısının çok olması bu soruya bir cevaptır. Batı toplumlarında, nüfusun yarısından fazlası haftada en az bir defa herhangi bir egzersiz türüne katılmaktadır. Elit spora olan halk ilgisi çok büyüktür ve spor uluslararası eğlence piyasasındaki en popüler ürünlerden biridir. Ayrıca yazılı veya elektronik ürünler ile genel medya kuruluşlarında yüksek seviyede önemli bir yer işgal eder. Sağlıklı spor politikaları, uygulamaları ve spor çalışmaları için kavramsal bir temel olarak sporun imkan ve sınırlarını değerlendirebilmek amacıyla felsefi bilgiye ihtiyacımız vardır. Spor üzerine felsefe yapmak asla yeni bir düşünce değildir. En azından Platon'un Isthmian oyunlarındaki güreşe dair ilk ilgisi ve O'nun Devlet kitabındaki filozof kralların temel eğitimindeki beden eğitimi (cimmastik) ile ilgili tavsiyelerinden bu yana spor ve felsefe dünyası karşı karşıya gelmektedir (Loland ve McNamee, 2014, s.36).

Bu karşı karşıya gelmeden dolayı bilim felsefesi, bilgi felsefesi, metafizik, ontoloji, din felsefesi, ahlak felsefesi, sanat felsefesi, tarih felsefesi ve siyaset felsefesi gibi felsefenin bir alt dalı olarak spor felsefesi zamanla ortaya çıkmaya başlamıştır. Atletik etkinliklerin felsefi analizi, insanlık tarihinin çoğu döneminde göreceli olarak seyrek olmuştur. Platon, Sokrates, Marcus Tullius Cicero, Desiderius Erasmus, Thomas Hobbes ve Friedrich Nietzsche gibi tanınmış birkaç filozofun daha geniş konu ve noktaları açıklamak için sportif yarışmaları örnek veya metafor olarak kullanmalarına rağmen bu tür yarışmalar, bu filozofların araştırmalarında etkin ve sürekli bir role sahip olmamıştır (Torres, 2014, s.1). Bu durumun temel sebeplerini sporun tarih içindeki gelişiminde aramak gerekiyor. Örneğin, skolastik düşüncenin egemen olduğu Ortaçağ'da kilisenin tutumu hem sporun hem de felsefenin gelişiminde önemli bir engeldir.

Diğer bilim dallarında olduğu gibi beden eğitimi ve spor biliminin gelişimi üzerinde de felsefi akımların etkisi büyüktür. Beden eğitimi ve spor bilimleri alanına yönelmiş olan Batılı spor bilimciler, lisans eğitimleri sırasında genelde felsefe öğrenimi yapmışlardır. 1776 yılında Oldenburg'ta dünyaya gelen ve 1841 yılında Göttingen'de ölen Johann Friedrich Herbart, bu kuşağın öncülerindedir. Lisans eğitimi sırasında Jena da felsefeye yönelerek Fichte'nin en iyi öğrencisi olmuştur. Bu dönemde insanlar, Fichte'nin idealizmine yönelerek Kantçı düşünce tarzı olan realizmden oldukça etkilenmişlerdir. 18.yüzyılın başlarında Avrupa'da felsefe ve bu alanda akademik kariyer yapma önem taşımaktadır (Kale ve Erşen, 2003, s.50). Zaten günümüz felsefe dünyasında pek çok düşünce akımı Kant ile bağlantı içermektedir. Kant'ın özellikle "ödev ahlak anlayışı" sporun ahlaki boyutu için pek çok araştırmaya kaynak ve temel olmuştur.

Son zamanlarda spor, oyun ve yarışmalar üzerine yüksek kaliteli Eugen Herrigel'in "Zen ve Okçuluk Sanatı" (1953) ve Johan Huizinga'nın "Homo Ludens: Kültürdeki Oyun Unsuruna Dair Bir Çalışma" (1934) gibi ilk eserler var olmasına rağmen akademik alanda sistematik ve eleştirel olarak spor felsefesinin gelişimi, 2.Dünya Savaşı'ndan sonra akademik çevrenin genel genişlemesi ve farklılaşmasıyla ilgilidir. Hans Lenk (1969), Howard S.Slusher (1967), Eleanor Metheny (1965) ve Paul Weiss (1969) tarafından ABD ve Avrupa'daki yapılan çalışmalar, felsefenin daha resmi bir alt disiplini olarak spor felsefesinin gelişimi için zemin hazırlamıştır.

Kurumsal olarak Brockport'daki New York Devlet Üniversitesi'nden Profesör Warren Fraleigh'in büyük çabaları sayesinde Spor Çalışmaları Felsefe Topluluğu kurulduğu 28 Aralık 1972'de Boston'daki Amerikan Felsefe Birliği'nin (PSSS) bir toplantısında spor felsefesinin var olmaya başladığı söylenebilir. PSSS, kendisini 1999'da Uluslararası Spor Felsefesi Birliği olarak

yeniden adlandırmıştır. Birlik, 1974’den beri yılda bir kez, 2001’den beri ise iki yılda bir kez Spor Felsefesi Dergisi’ni yayımlamaktadır. ABD ve Kanada’da güçlü bir zeminde yer alan bu alan, dünya çapındaki gelişimi aynı olmamıştır. Yakın zamana kadar her ikisi 1970’de kurulan Japonya Spor Felsefesi ve Beden Eğitimi Topluluğu ile Alman Spor Bilimi Topluluğu’ndaki Spor Felsefesi Bölümü ulusal spor felsefesi birlikleri olmuştur. 2002’de İngiliz Spor Felsefesi Birliği ve daha sonra 2008’de Avrupa Spor Felsefesi Birliği kurulurken, 2012’de ise Çek Spor Felsefesi Birliği kurulmuştur (Loland ve McNamee, 2014, s.37).

Bu çalışmada, geçmiş olay ve olguların araştırılmasında kullanılan “tarihi yöntem” ve “literatür tarama yöntemi” kullanılmıştır. Tarihi süreç içerisinde; sporun felsefe ile ilişkisi ve sporun felsefenin konusu oluşu, ele alınmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, literatür taraması yapılmış ve elde edilen bulgular kronolojik sıra içerisinde açıklanmış ve tartışılmıştır. Yararlanılan kaynaklar çalışmanın sonunda yer alan kaynaklar kısmında belirtilmiştir.

Spor felsefesi, bir spor metafiziğidir. Spor bilimleri başta olmak üzere, spor üstüne ortaya koyulmuş teknik, felsefi hatta mitolojik bütün bilgilerden hareketle spor kavramını, spor kavramında dile gelen hakikati açıklama ve kavramın anlamında derinleşme çabasıdır. Burada öncelikle spor kavramı çözümlenir ve ortaya çıkan bütün öğeler; beden, hareket, performans, yarışma, yenme, yenilme ve diğer kavramlar üzerinde aynı tavırla durulur (Erdemli, 2008, s.25). Zaten ilmin ana hedefi esas itibarıyla kontrol etmek ve önceden kestirmek değil, fakat anlamaktır. Tesirli bir kontrol, anlamının bir ödülü ve tahminlerde isabet de anlamının bir kontrolüdür (Krech ve Crutchfield, 1980, s.20).

Bu bağlamda felsefenin, filozoflar veya “felsefeler”ce üzerinde uzlaşmaya varılmış bir bütünlük ve birliği yoktur. Buna karşılık “sistem” ve “sistematik” düşüncesi her zaman vardır ve bu düşünceyle felsefe geleneğini de sistematik bakımdan sınıflandırma denemelerine hep başvurulur. Aşağıdaki sınıflandırma kaba bir bölümlenme olarak anlaşılmalıdır (Özlem, 2007, s.26).

Felsefe Alanları

1. Teorik Felsefe

- Doğruluk Öğretisi
- Genel Yöntem Öğretisi
- Genel Bilim Kuramı
- Genel Bilgi Kuramı
- Mantık

2. Pratik Felsefe

- Genel Pratik
- Genel Etik
- İş Felsefesi
- Oyun Felsefesi
- Yaratma Felsefesi

3. Kültür Felsefesi

- Kültür Kuramları
- Sistematik Kültür Felsefesi
- Genel Toplum Felsefesi
- Tarih Felsefesi
- Dil Felsefesi
- Eğitim Felsefesi
- Tıp Felsefesi
- Sanat Felsefesi
- Devlet ve Hukuk Felsefesi
- Teknik Felsefesi
- Ekonomi Felsefesi

4. Mutlak Felsefesi

- Teoloji Felsefesi
- Din Felsefesi
- Mistik Felsefe
- Mitos Felsefesi

5. Matematik Felsefesi

6. Felsefe Tarihi

7. Felsefi Antropoloji

8. Doęa Felsefesi

Bir bilim dalı olan spor üzerine felsefe yapmak uzun bir tarihsel geçmiŐe sahip konudur. İlk filozoflardan itibaren spor üzerine yapılan felsefi açıklamak ve çalışmalar ile spor felsefesi, felsefenin bir alt dalı olarak ortaya çıkmıştır. Yukarıdaki sınıflandırmayı incelediğimiz zaman spor felsefesi, tıpkı oyun ve iŐ felsefesi ile aynı kategoride yer alması gerektiğini anlarız. Yani spor felsefesinin, felsefe alanları içindeki yeri pratik felsefedir.

Dünya'da spor felsefesi ile ilgilenen kuruluşlar vardır. Bu kurumların bazıları Őunlardır;

- Uluslararası Spor Felsefesi Derneđi: www.iaps.net
- Avrupa Spor Felsefesi Derneđi: www.philosophyofsport.eu
- İngiliz Spor Felsefesi Derneđi: www.philosophyofsport.org.uk

Spor felsefesi ile ilgili bazı periyodik yayınlarda Őunlardır;

- Spor Felsefesi Dergisi: www.tandfonline.com/toc/rjps20/current
- Spor, Etik ve Felsefe: www.tandfonline.com/toc/rsep20/current dergileridir.

TARTIŞMA

Spor felsefesinin büyük felsefe ailesi içindeki yeri nedir? Bazı düşünürler spor felsefesini Ahlak alanı içinde ele almaktadır. Bu nedenle spor felsefesinin daha çok Ahlak Kuramı olarak Ahlak Felsefesi (Etik) içinde yer alabileceği düşünülebilir. Bazı düşünürler de spor felsefesinin İnsan Felsefesi içinde ele alınması gerektiğini savunulmaktadır. Daha çok Kıta Avrupası'nda karşılaştığımız düşünürler ise Toplum Felsefesi içinde ele almayı yeğlemektedir. Fakat spor felsefesini Yaşama Felsefesi içinde ele almak gerekir (Erdemli, 2008, s.14). Çünkü spor, hayatın içindedir ve sürekli değişim gösteren dinamik bir yapıya sahiptir. Dolayısıyla spor felsefesinden uzak kalmak, modası geçmiş sportif kalıp ve sloganlara göre şartlanmış sporcu, antrenör, yönetici, başkan, taraftar ve medya demektir.

Yaşama felsefesi denildiğinde karşımıza iki temel kavram çıkmaktadır. Bunlardan biri değer, diğeri ise kültürdür. Toplumların orijinalliklerini ve varlıklarını koruyup sürdürmeleri, dayandıkları değer alanı sayesinde. Fertlerin de faydalı, yapıcı ve yaratıcı birer eleman olmaları, içerisinde yaşadıkları toplumun değerlerini özümstedikleri ölçüde mümkün olmaktadır. Değerler, bu yüzden toplum ve fertler için temel öğeler olarak görülmektedir. Değersiz herhangi bir toplum ve fert düşünülemeyeceği gibi değerlerine gereği gibi önem vermeyen milletlerin sağlıklı bir şekilde gelişmeleri de mümkün olmamaktadır (Tozlu, 1997, s.84). Değerler konusu hem felsefede hem de sosyolojide ele alınmaktadır. Felsefedeki ele alınışında değerlerin niteliği, aralarındaki hiyerarşi ve eleştirisi üzerinde durulmaktadır. Sosyolojide ise değerlerin tasviri, ortaya çıkış yolları, toplumsal olgu, kurum ve süreçlerle olan etkileşimleri, tipleri ve belli somut durumlarda rastlanan değer çatışmaları ele alınır (Tezcan, 1997, s.119).

Sosyolojik bir kavram olarak değerler, bireyin içinde yaşadığı toplumun yönlendirmesi sonucu, bir değerler sistemi olarak ortaya çıkar. Birey için “anamlı” olan toplumsal değerler, hemen herkes için ortak değerlerdir. Bu nedenle, aynı şeylerin, toplumun tüm bireyleri tarafından, aynı biçimde değerlendirileceği kabul edilebilir. Böylece değerler, ulaşılması kolaylıkla olası olan değil, ulaşılması gereken ideal hedeflerin, ideal göstergeleridir (İnceoğlu, 2010, s.156). Bu nedenle spor ahlakının genel değerler dizgesindeki yerini belirlemenin, tek tek olguları birleştiren felsefi boyutu göstereceği düşünülmektedir (Şahin, 1998, s.17). Çünkü her toplumsal oyuncu, zihniyeti oluşturan değerler sistemi içindeki rolünü oynar. Bu değerler sistemi içinde felsefe öğretileri, değerler ve dünya görüşleri yer alır (Turgut, 1994, s.2).

İnsan, hareketlerine yol göstermesi için bir değerler sistemine ihtiyaç duyar. “Değer” kişinin kazanmak ve korumak istediği şey, “Erdem” ise kişinin onu kazanma ve muhafaza etme hareketidir (Rand, 2009, s.118). Felsefenin amacı, erdemdir. Bu erdem de öğrencilerin söylediği gibi sarp, yalçın ve çıkılmaz bir dağın başına dikilmiş değildir. Tam tersine güzel, bereketli ve çiçekli bir vadi içindedir. Gerçek erdem zengin, kudretli ve bilgili olmasını, mis kokulu yataklarda yatmasını bilir. Hayatı sever; güzelliği de, şan ve şerefi de, sağlığı da sever. Fakat onun asıl işi, bu nimetleri ölçü ile kullanmasını ve yiğitçe bırakıp gitmesini bilmektir (Montaigne, 2011, s.177). Yani erdem, sporda genel olarak ahlakın ve özel olarak da kurallara uymanın ne kadar önemli olduğunu gösterir. Bunu yaparken de içinde yer aldığı değerler sisteminden hareket eder.

Spor felsefesi ile spor kültürü arasında bir karşılıklı bağlılık vardır. Spor felsefesi için olgunlaşmış bir spor kültürü gerekir. Spor kültürünün gelişmesi ve yetkinleşmesi spor felsefesi

ile gerçekleşir (Erdemli, 2006, s.16). Bu duruma örnek olarak ilk Türk futbolcusu olan Fuat Hüsnü Kayacan'ın şu cümlelerini dikkate alabiliriz; “Eski sporcular kulüplerinden para almak şöyle dursun, hepsi tıkr tıkr aidat bile öderlerdi. Geçmişte sporcular arasında ordinaryüs profesörler, sefirler, doktorlar, generaller, amiraller, fabrikatörler, umum müdürler, valiler, belediye başkanları, başvekiller, mebuslar yetişmiştir. Fakat şimdiki sporcular ya hiçbir iş yapmıyor ya da kahve işletiyorlar. Hatta idareciler bile kulüplerini basamak olarak kullanıyor ve renklerini istismar ediyorlar. Bu söylediklerim acı bir gerçektir maalesef.. Sonraları iyi niyetli olmayan ve ard düşünceli politikacıların istilasına uğrayınca kalite bozuldu. Spor ile politika birbiriyle asla bağdaşamaz. Hele şimdiki gibi ard düşünceli politikacılar işin içine karıştı mı kulüpler karmakarışık olur ve çorbaya döner.” (Soley;1963,69).

Konuşma, davranış, ideoloji, geçinme yolları, teknoloji, değer sistemleri ve toplumdaki öğrenilmiş benzerlikler insanları bir kültür içinde birbirine bağlar ve onların içinde yaşadıkları dünyayı tanımları ve biçimlendirmelerine yardımcı olur. Kültür dinamiktir; her nesil miras olarak devraldığı kültürü değişime uğratar ve ona yeni öğeler ekler (Tümertekin, 1994, s.67). Bu nedenle sporun her branşında kültürel değişimi gerçekleştirip spora yeni öğeler eklemek için geleneksel yöntemlere değil bilim ve felsefeye açık, kibirli değil tevazu sahibi, kaba değil kibar olunmalıdır.

Bir kültürün çıkarına olan şey nedir? Hayatta kalma. Kimin hayatta kalması? Kendisinin. Bir kültür, kendi başına bir amaçtır (Rand, 2009, s.229). Çünkü kültür, klasik anlamında insanın felsefe, bilim ve sanattaki başarılarının bütünüdür (Sözer, 1992, s.77). Bir toplumun komşularından tam anlamıyla yalıtılmış olamayacağı varsayımından yüründüğünde, farklı kültürlerden gelen yeniliklere (ister tümüyle benimseyerek isterse değiştirilerek) bir dereceye kadar açık olma ihtimalinin her zaman var olduğu görülür. Bu tür kültürel değişimler, nispeten küçük ve önemsiz değişimlerden başlayıp farklı bir kültür tarafından tamamen asimile edilmeye kadar varan çok çeşitli ölçeklerde meydana gelebilir. İki uç arasındaki orta ölçekli değişimlere kültürel bozulma ya da yozlaşma denir ki biri teknolojik olarak daha geri durumda bulunan iki farklı kültür arasında daha iyi durumdakine uyum sağlamanın ağır bastığı bir karşılıklı etkilenme söz konusudur (Tümertekin, 1994, s.79).

Örneğin, gelişmekte olan ülkeler, spordan en düşük maliyetle en yüksek kazancı elde etme isteği içerisinde. Yani sporda sonuca ulaşma istekleri, spora yatırım yapma ve spor etkinliklerini ücretsiz spor alanlarında, profesyonel kimselerin eğitiminde gençlere ve çocuklara sunmaktan daha baskındır. Ancak küreselleşmenin bu mantığı, sporda ters etki yapmaktadır. Çünkü sporda başarı beklentisinin olması için uzun yıllar geçmesi ve spora yatırım yapılması gerekir. İşte tam bu noktada Pekin 2008 Olimpiyatları öncesinde ülkemize yeni Elvan'ların Afrika'dan neden getirildiğini anlamak kolaylaşmaktadır. Yeteneği sabit ve ucuza “mal edilmiş sporcu” getirterek, onlara vatandaşlık vererek “madalya iktidarı” kurmanın insani yönünün eksik kaldığı bir gerçektir. Küreselleşme, sporu insani gelişim açısından değerlendirmez (İnal, 2008, s.25). Spor kültürümüzde yaygınlaşan yüzeysellik, gösteriş merakı ve fırsatçılık üretkenliğe zarar vermektedir. Bu nedenle spor felsefesinin gelişimine zemin hazırlayacak spor kültürünün gelişmesi için sporcu yetiştirmek gerekiyor. Sporcu yetiştirmek ise uzun vadeli bir iştir ve bu nedenle sadece bilgi ve beceri değil sabır da gereklidir. Fakat işin kolayına kaçıp yabancı, devşirme ve gurbetçi sporcudan medet umarak sporda dereceler ve madalyalar kazanmaya

çalışmak spor kültürünün gelişimine pek katkı sağlamaz. Bu durum aynı zamanda, sporda etkili ve yetkili kişilerin kendi sporcusuna güvenmediğini de ortaya koyar.

Bir atletizm kulübünü ya da bilimsel bir laboratuvarı, bir kiliseyi ya da bir müzeyi anlamak için bunların üyelerinin etkinlikleri arasında eşgüdüm sağlayan yasal, teknik ve yönetsel kuralları bilmemiz gerekir (Malinowski, 1990, s.49). Kültür unsurları aslında var olanlar hakkında bilgiden ibaret olduğuna göre kültürde ilerleme, varlığı tanımaktaki ilerlemedir. Var olanlara nüfuz ettikçe, onları tanıdıkça bilgimiz artar, artan bu bilgiler pratik hayata uygulandıkça toplumun seviyesi de yükselir (Öner, 1995, s.22). Örneğin, başarılı bir atlet ya da parlak bir sporcuyu şampiyon yapan özelliklerin hangisi normal kapasite ile açıklanabilir? Kas gücü, çeviklik, dayanıklılık ve yarışma hırısı ortalama insanın özellikleri midir? Bunlar fizik sağlık için kültürler ötesi normlardır ve neredeyse evrenseldir (Güleç, 2010, s.16).

Her şeyden önce bir noktanın altı çizilmeli, bir yanılgıya düşülmemeli; sporsal verim ile başarı kavramı karıştırılmamalıdır. Çünkü sporsal verim ile başarı birbirinden farklı iki kavramdır. Yetersiz, düşük bir sporsal verim grupların beklentisinden etkilenerek abartılı bir sunuşla (bilinçli bir sporsal değerlendirme yapılmadığından ve sporsal olanak ve şartlar da bilinemediğinden) büyük bir başarı olabilir. Örneğin 2-0 yenilgi tur atlamaya yetiyor ve sporcular omuzlarda karşılanıyor. Fakat çok mükemmel, üst düzeyde bir sporsal verim, toplumun sosyal beklentisine uymaz ve sunuşu iyi olmazsa başarısız kalır. Örneğin çok iyi bir oyun sonucunda 98-83 skorla alınan bir galibiyet play-off oynamak için yeterli olmayabilir (Yüçetürk;1995,13).

Bir kültürün rengini ne belirler? Bir avuç insan: Filozoflar. Diğerleri ikna olarak veya aldırmayarak bunları izler (Rand, 2009, s.17). Yenilikler genellikle istisna olacak şekilde kudretli zihinlerin ve son derece hassas kalplerin, verimli ve disiplinli şekilde zihinde canlandırmaları sayesinde olmuştur. İnsan yığınları, şimdiye kadar hiçbir zaman tarihe tesir eden iç ruhi hayat manasında bir zihin hayatı yaşamış değildir. Zihin hayatı ancak birkaç büyük filozofun çalışmalarına onları okumak, onlara göre hareket etmek veya onları gözlemlemek suretiyle katılanlar üzerinde doğrudan doğruya bir tesir yapmıştır. Yeni fikirleri tesirli kılan şey, çok sayıda kimselerin filozoflara ait hayat tecrübelerini, en yüksek karakterlerin manevi coşkunculuklarını veya en büyük sanatkarların zevklerini bu şekilde paylaşmaları olmuştur (Nef, 1980, s.23).

Türü ya da sınırlandırma yöntemi ne olursa olsun, dünyanın kültür bölgeleri insanlar arasındaki temas ve iletişim sonucunda ortaya çıkmıştır. Başka sözcüklerle bunlar kültür yayılmanın yani fikirler, yenilikler ve davranışların mekânsal yayılmasının ürünüdür. Her bir kültür elemanı bir ya da daha çok yerden çıkar ve etrafa yayılır. Herhangi bir kültür, çıkış noktasından yayılarak geniş bir alanı kaplayan hemen hemen sonsuz sayıdaki keşif ya da yeniliğin ürünüdür. Bu yeniliklerden bazıları binlerce yıl önce meydana gelmişken bazıları da çok yakın zamanlara aittir (Tümertekin, 1994, s.76).

Bir cemiyette kültürü etraflıca incelemek için onun tatmin etmekle yükümlü olduğu insanı ihtiyaçlar biyolojik, sosyal ve ruhi olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır. Fizyolojik veya asli ihtiyaçlar insanın yaradılışının gereğidir. İnsan gıdaya, soğuğa, sıcağa, rutubete karşı vücudu korumaya, örtünmeye, meskene ve soyunun devamı için bir eşe muhtaçtır. Kültür, bu hususta yalnız imkanlar ve vasıtalar temin etmekle kalmıyor. Bunların türü, şekli, tarzı, biçimi hakkında ölçüler, kaideler ve normlar da sağlıyor. Sosyal ihtiyaçların başında fertlerin arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi gelir. Kültür varlığını üyelerinin işbirliğine, çeşitli meslek ve sanat sahiplerinin

ahenkli bir şekilde çalışmalarına, ya doğrudan doğruya veya dolaylı birbirine yardım etmelerine borçludur. Ruhi ihtiyaçların başında günlük hayatın zorluklarından ve gerçeklerden kaçmak, açıklayamadığı olaylar karşısında duyulan aciz, korku, dehşet ve hayretten kurtulmak, istikbal veya geleceği hakkındaki endişelerini gidermek, devamlı bir iç huzuruna kavuşmak hasreti ve ilah gelmektedir. Bu üç türlü ihtiyacın tatmininde rol oynayan her araca kültür unsuru ve bunların meydana getirdikleri birliklere de kültür tertipleri veya faaliyetleri denilmektedir (Turhan, 1972, s.47). Bu nedenle spor kültürü içinde var olan unsurlar hakkında geçerli ve gerçek bilgiye ulaşmak için spor felsefesinden yararlanmak gerekir. Çünkü kültür çevresi, sportif tutumların oluşmasında önemlidir.

SONUÇ

Aynı konuya ilişkin ne ölçüde çok görüş varsa felsefe o ölçüde zenginleşir, verimli olur ve dahası yararlı olur. Yeni felsefeler genellikle aynı temel soru ile örneğin “Spor Nedir?” sorusunu değişik yaklaşımlar ve paradigma ile ele alıp yeni yorumlar ortaya koymakla gerçekleşir (Erdemli, 2008, s.42). Çünkü felsefedeki “nedir”, kavramların anlamını sorar. Bu “nedir”de şaşmayla karışık bir araştırma dileği açığa çıkar. “Nedir”, doğrudan doğruya anlama yapışıktır. “Nedir”, “... anlamı nedir?” ile aynı şeydir. Bütün felsefe sorularını bu kalıba dökebiliriz (Uygur, 2007, s.32). Gelişigüzel fikirler değil “Nedir?” sorusu gibi sorularla ortaya konulan yaklaşımlar, felsefi anlamda bir amaca ulaşmak için bize yardımcı olacaktır. Bu bağlamda “Spor Felsefesi nedir?” sorusuna cevap aramak için ortaya konulacak düşünceler, ülkemizde spor felsefesinin gelişimine katkı sağlayacaktır.

Hiçbir şey insana otomatikman verilmez: Ne bilgi, ne kendine güven, ne iç huzuru, ne de aklını doğru şekilde kullanmak. İnsanın ihtiyaç duyduğu veya istediği her değer (vücudun kendine has duruşu bile) keşfedilmek ve öğrenilmek zorundadır (Rand, 2009, s.20). Çünkü bilgi, bilgelik değildir. Salt öğrenme, bilgelik değildir. Bilgelik, bilgi ve olayların uygulanmasıdır. Bilgelik, hiçbir şey bilmediğimizizin bilincine varmaktır. Bilgelik, “Kafam her şeye açık. Hangi düzeyde olursa olayım, henüz işin başındayım. Bildiğim şeylerin yüz katı kadar çok şey var daha öğrenilecek” diyebilmektir. Bilgeliğin başlangıcı budur (Buscaglia, 1994, s.74). Belli bir vizyon (görüş) gücüne ve mevcut önyargıları önyargı olarak kabul etme cesaretine sahip olmak, bilge insanların tipik özelliklerinden birisidir (Horney, 1999, s.30).

Dolayısıyla zeka, hayal, duygu da işlenmek suretiyle insanı mutluluğa ve insanlığı refaha ulaştırır. Yaratıcı her insana hayatı boyunca çalıştıracığı ve geliştireceği bir vücut ve ruh verir. Artık onu çalıştırmak ve geliştirmek insana ve topluma kalmıştır (Kaplan, 1983, s.91). Keşfetmek ve öğrenmek için de merak gereklidir ki felsefenin temelinde merakın önemli bir yeri vardır. Merak etmek, şüphe duymak, soru sormak ile kişi keşfetmek ve öğrenmek istediği bilgiye ulaşır. Dolayısıyla spor insanlarımızın genelde felsefe özelde ise spor felsefesiyle ilgilenmesini sağlayacak tedbirler alınmalıdır. Bize göre bu tedbirlerden biri de Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulları ile Spor Bilimleri Fakültelerinde Spor Felsefesi dersinin zorunlu ders olarak okutulmasıdır. Ayrıca spor felsefesini ilgilendiren kitap ve makale çalışmalarının teşvik edilmesi de spor insanlarımızın spor felsefesine olan merakını arttıracaktır.

KAYNAKLAR

- Buscaglia, L. (1994). *Yaşamak, Sevmek ve Öğrenmek* (N. Kasap, Çev.). İstanbul: İnkılap Kitabevi, s.74
- Erdemli, A. (2006). *Temel Sorunlarıyla Spor Felsefesi*. İstanbul: E Yayınları, s.16
- Erdemli, A. (2008). *Spor Yapan İnsan*, İstanbul: E Yayınları, s.14-25-42
- Güleç, C. (2010). *Pozitif Ruh Sağlığı*. Ankara: Arkadaş Yayınevi, s.16
- Horney, K. (1999). *Psikanalizde Yeni Yollar*. (S. Budak, Çev.) Ankara: Öteki Yayınevi, s.30
- İnal, R. (2008). *Küreselleşme ve Spor*. İstanbul: Evrensel Basım Yayın, , s.25
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum, Algı, İletişim*. İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınevi, s.156
- Kale, R. ve Erşen, E. (2003). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş*. İstanbul: Nobel Yayın, s.50
- Kaplan, M. (1983). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergah Yayınları, s.91
- Krech, D. & Crutchfield R.S. (1980). *Sosyal Psikoloji* (E. Güngör, Çev.).İstanbul: Ötüken Neşriyat, s.20
- Loland, S. & McNamee, M. (2014). Philosophy of Sport. *SocialSciences in Sport*. Ed. Joseph Maguire, Champaign: Human Kinetics, s.36-37
- Malinowski, B. (1990). *İnsan ve Kültür* (F. Gümüş, Çev.). Ankara: V Yayınları, s.49
- Montaigne, MD. (2011). *Denemeler* (K. Erarslan, Çev.). İstanbul: Dionis Yayınları, s.177
- Nef, J.U. (1980). *Sanayileşmenin Kültür Temelleri* (E. Güngör, Çev.) İstanbul: Kalem Yayıncılık, s.23
- Rand, A. (2009). *İhtiyacımız Olan Felsefe* (N. Kandemir, Çev.).İstanbul: Plato Yayınları, s. 85
- Soley, Ş. (1963). *Spor Yıllığı Hatıralar ve Düşünceler*. İstanbul, s.69
- Sözer, Ö. (1992). *Felsefenin ABC'si*. İstanbul: Simavi Yayınları, s.77
- Şahin, M. (1998). *Spor Ahlakı ve Sorunları*. İstanbul: Evrensel Basım Yayın, s.17
- Öner, N. (1995). *Felsefe Yolunda Düşünceler*. İstanbul: M.E.B. Yayınları, s.22
- Özlem, D. (2007). *Günümüzde Felsefe Disiplinleri*. İstanbul: İnkılap Kitabevi, s.26
- Tezcan, M. (1997). *Türk Kişiliği ve Kültür-Kişilik İlişkileri*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, s.119
- Torres, C.R. (2014). *The Bloomsbury Companion to the Philosophy of Sport*. London: Bloomsbury Publishing, s.1
- Tozlu, N. (1997). *Eğitim Felsefesi*. İstanbul: M.E.B. Yayınları, s.84
- Turgut, İ. (1994). *Bir Zihniyetin Çözümlemesi*. İzmir: Anadolu Matbaası, s.2
- Turhan, M. (1972). *Kültür Değişmeleri*. İstanbul: Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Kültür Yayınları, s.47
- Tümertekin, E. (1994). *Beşeri Coğrafya Giriş*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, Fakülte Yayın No.2464, s.67-76-79
- Uygur, N. (2007). *Felsefenin Çağrısı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, s.32
- Yüçetürk, Y. (1995). *Antrenman*. İstanbul: Motif Basım, s.13